

ĐIỂM TÌNH HÌNH TỔ CHỨC THI HẾT HỌC PHẦN CÁC HỆ ĐÀO TẠO CỦA TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGOẠI NGỮ - ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI TRONG THỜI GIAN QUA

NGUYỄN VĂN MẠNH
Trưởng phòng Đào tạo

Từ gần mười năm nay, việc tổ chức kiểm tra - thi hết học phần trong trường Đại học Ngoại ngữ - Đại học Quốc gia Hà Nội đã là mối quan tâm hàng đầu của các cấp quản lý đào tạo trong nhà trường, vì mọi người đều nhận thức được tầm quan trọng của khâu này trong quy trình đào tạo và đều ý thức được rằng cần đổi mới phương thức kiểm tra - đánh giá theo hướng khoa học, khách quan, chính xác. Chính vì lẽ đó, nhiều hội thảo về kiểm tra- đánh giá đã được tổ chức và sự ra đời của một trung tâm Kiểm tra chất lượng trong trường cũng đủ chứng minh cho sự quan tâm đó.

Trong tham luận của chúng tôi tại Hội nghị khoa học lần này, chúng tôi muốn mang đến những thông tin về hiện trạng việc tổ chức kiểm tra, thi hết học phần của các hệ đào tạo trong trường.

1. Các loại hình thi của các hệ đào tạo theo phương thức kiểm tra-đánh giá

a. *Thi tuyển sinh và thi chuyển hệ (thuộc trường PTCNN)* : Các kỳ thi này thuộc loại kiểm tra đánh giá mang tính tổng kết (évaluation sommative, évaluation - bilan) và kết quả đối chiếu theo nhóm (interprétation normative). Loại kiểm tra này được thực hiện trước mỗi quá trình đào tạo (kỳ thi tuyển sinh) hoặc trong quá trình đào tạo (thi chuyển hệ). Theo định nghĩa, cách đánh giá này có chức năng xã hội cao, cho phép phân loại thí sinh và tuyển chọn người học.

b. *Thi hết học phần của tất cả các môn học* : Theo cách phân loại phổ biến, các kỳ thi này cũng thuộc loại đánh giá - tổng kết (évaluation sommative, évaluation - bilan), nhưng kết quả đối chiếu theo tiêu chí (interprétation critérielle). Cách đánh giá này cũng mang tính xã hội cao, cho phép phân loại người học, được cấp chứng chỉ học, văn bằng, được hưởng các chế độ học bổng, phần thưởng ...

Những phương thức kiểm tra đánh giá khác mang chức năng sư phạm (évaluation formative) được thực hiện trong quá trình giảng dạy sẽ không thuộc mối quan tâm của chúng tôi ở đây.

c. *Thi các học phần bằng tiếng nước ngoài* : Trong loại này ta có thể phân biệt ra hai tiểu loại là thi các học phần thực hành tiếng bằng tiếng nước ngoài và thi các học phần lý thuyết bằng tiếng nước ngoài, ứng với phần chương trình đào tạo chuyên ngành của trường. Nhìn chung, trong các bài thi học phần môn thực hành tiếng nước ngoài, các đơn vị đào tạo đã cố gắng sử dụng phương pháp kiểm tra khách quan, nhất là ở các năm học đầu. Những năm học tiếp theo, đặc biệt trong lĩnh vực diễn đạt (viết hoặc nói), phương thức được sử dụng chủ yếu là tự luận. Điều này, theo chúng tôi, không có gì trái với những nguyên tắc tổ chức kiểm tra- đánh giá hiện đại. Đối với những môn lý thuyết bằng tiếng nước ngoài, chủ yếu vẫn sử dụng các phương thức truyền thống.

d. *Thi các học phần bằng tiếng mẹ đẻ* : Trong loại này ta có thể phân biệt thành hai tiểu loại là : thi các học phần thực hành và các học phần lý thuyết bằng tiếng mẹ đẻ ứng với phần đào tạo các kiến thức đại cương, kiến thức cơ sở. Nhìn chung, đối với các học phần lý thuyết bằng tiếng nước mẹ đẻ, phương thức kiểm tra- đánh giá chủ yếu vẫn dừng lại ở phương thức tự luận. Chúng tôi cũng nhận thấy sự cố gắng từ nhiều năm nay của giảng viên các môn tiếng Việt và môn Cơ sở văn hóa Việt Nam trong việc cải tiến phương thức ra đề

thi, cho phép đánh giá và phân loại sinh viên một cách tương đối khách quan, chứ không hoàn toàn chỉ dựa vào việc học thuộc lòng các bài ghi hoặc tài liệu giáo khoa.

2. Phân loại theo cấp quản lý

a. *Thi tuyển sinh và thi chuyển hệ* (tại trường PTCNN) là kỳ thi quốc gia theo chỉ tiêu được Bộ GD&ĐT hoặc ĐHQGHN phân bổ; các kỳ thi này được tổ chức theo hoặc kế hoạch chung của ĐHQGHN (tuyển sinh đại học) hoặc theo kế hoạch của Trường (tuyển sinh vào lớp 10 PTCNN và thi chuyển hệ). Vì thế, đối với các kỳ thi này, Trường trực tiếp chịu trách nhiệm tổ chức trong mọi khâu từ tổ chức đăng ký dự thi, chuẩn bị phòng thi, ra đề thi, tổ chức thi, tổ chức chấm thi, lên điểm, làm điểm chuẩn, công bố kết quả, phúc khảo... Việc tổ chức các kỳ thi phải tuân theo mọi quy chế tuyển sinh đã được Bộ GD&ĐT ban hành và điều chỉnh hàng năm cho phù hợp với điều kiện thực tiễn. Ở góc độ quản lý, chúng tôi nhận thấy việc tổ chức các kỳ thi trong trường ta là rất chu đáo, thực hiện nghiêm các qui chế hiện hành, và đặc biệt có sự giám sát khá chặt chẽ của các đơn vị chức năng, của Thanh tra đào tạo, Thanh tra thi. Cho đến nay, chúng ta chưa phát hiện ra những sai sót lớn trong việc tổ chức các kỳ thi này.

b. *Thi học phần các môn tiếng (thực hành và lý thuyết)* : Theo quy chế đào tạo hệ chính quy hiện hành, việc tổ chức các kỳ thi, ra đề, hình thức thi, chấm thi... được quy định như sau :

1. “Đề thi do chính giảng viên dạy học học phần đó hoặc do những giảng viên có cùng chuyên môn chuẩn bị, hoặc lấy ra từ ngân hàng đề thi. Đề thi, đáp án và thang điểm phải được Trường bộ môn duyệt [...]”
2. Hình thức thi kết thúc học phần có thể là viết (trắc nghiệm hoặc tự luận), vấn đáp, làm thực tập hoặc kết hợp giữa các hình thức trên. Hiệu trưởng hoặc người được Hiệu trưởng ủy quyền duyệt các hình thức thi thích hợp cho từng học phần theo đề nghị của Trường bộ môn. [...] (Điều 10- Quy chế 04/1999).

Từ nhiều năm nay, Hiệu trưởng đã ủy quyền cho Chủ nhiệm các khoa đào tạo trong trường tổ chức các kỳ thi hết học phần các môn tiếng. Việc tổ chức thi tại các khoa ngày càng trở nên hoàn thiện về mặt quy trình và bảo quản kết quả.

c. *Thi học phần các môn bằng tiếng mẹ đẻ (thực hành và lý thuyết)* :

Hiệu trưởng ủy quyền cho Trường phòng Đào tạo chịu trách nhiệm tổ chức các kỳ thi học phần các môn bằng tiếng mẹ đẻ, mà ta quen được gọi là các môn chung. (Khoản a2/ - mục 2 Phần thứ nhất tại “Quy định về việc tổ chức các kỳ thi học phần và tốt nghiệp” được ban hành theo Quyết định số 194/QĐ-ĐT ngày 24 tháng 6 năm 1997 của Hiệu trưởng).

Các quy trình tổ chức thi được thực hiện đúng như Quy chế hiện hành đã nêu ở phần trên. Điều đáng lưu ý là các khâu quan trọng như làm phách, chấm điểm, lên điểm và công bố kết quả được đặc biệt quan tâm và được thực hiện chặt chẽ như với kỳ thi tuyển sinh đại học : trường tổ chức chấm tập trung tất cả các môn (có bố trí hai phòng chấm tại TTGDTX), lên điểm theo biểu 4 (theo đúng quy chế TSĐH). Cho đến nay, chúng tôi nhận thấy việc tổ chức thi đã không có sai sót lớn, không có hiện tượng tiêu cực, và được đánh giá cao, sự đồng tình của sinh viên và của xã hội.

2. Một số tồn tại trong tổ chức kiểm tra - thi trong trường ĐHNN-ĐHQGHN

2.1. Sự chưa tương thích giữa mục tiêu đào tạo và hình thức tổ chức kiểm tra-thi ở một số môn học

Một trong những vấn đề tối quan trọng trong quá trình đào tạo nói chung và tổ chức kiểm tra đánh giá nói riêng là vấn đề xác định mục tiêu đào tạo và từ đó xác định sự thích ứng giữa mục tiêu đó với phương thức kiểm tra-đánh giá. Có tác giả đã lấy những thí dụ rất đời thường là để dạy đi xe đạp thì mục tiêu quan trọng nhất là sau một thời gian luyện tập, người học phải biết đi xe đạp và việc kiểm tra- đánh giá phải nhằm xem người học có thể đi xe đạp được hay không chứ không phải là miêu tả chiếc xe đạp, nói về lịch sử ra đời của xe

đáp. Điều tưởng không thể xảy ra trong thực tiễn lại đang xảy ra ở một số môn học. Có thể lấy thí dụ ở một số môn như GDTC, GDQP, Nữ công... Mục tiêu của việc học bản thân theo chúng tôi là làm thế nào đó sau một thời gian tập luyện, người học có thể bản thân xác, càng gần hồng tâm càng tốt. Vậy việc thi viết "Lý thuyết bản súng" có phù hợp không? Chúng ta đang chứng kiến một sự *lạm phát* các môn thi viết trong trường. Đó là điều chúng tôi rất mong các Khoa, các bộ môn cần nghiên cứu một cách nghiêm túc để có những kết luận khoa học làm cơ sở cho việc tổ chức các môn thi của bộ môn mình. Xin nhắc lại, thi quy chế 04/1999, hình thức thi kết thúc học phần do Hiệu trưởng duyệt.

2.2. *Thi hết học phần là thi học thuộc lòng hay là sự vận dụng các kiến thức được học và giải quyết những tình huống được đặt ra về lý thuyết cũng như về thực tiễn?*

Trong nhiều cuộc đối thoại với sinh viên, bản thân sinh viên đã nói rằng các đề thi hiện nay chủ yếu là yêu cầu học thuộc lòng, và vì thế dễ dẫn đến việc họ quay cốp (???). Chúng ta có thể loại trừ yếu tố tiêu cực trong cách ứng xử của một bộ phận sinh viên hiện nay, nhưng rõ ràng chúng ta phải nhận thấy rằng việc đổi mới phương thức kiểm tra-đánh giá trong các môn lý thuyết nói chung và các môn lý thuyết bằng tiếng mẹ đẻ nói riêng cần thiết đặt ra hơn bao giờ hết. Một kinh nghiệm mà nhiều người trong chúng ta ở đây đã trải qua đó là kỳ thi lấy *Chứng chỉ Giáo dục đại học* do Trường cán bộ quản lý giáo dục thực hiện. Đó là một học phần hoàn toàn mang tính lý thuyết cao, nhưng các tác giả đề thi đã xây dựng một công cụ đo (instrument de mesure) khách quan, khoa học và cho phép đánh giá tương đối chính xác mức độ lĩnh hội kiến thức của người học.

2.3. *Khâu coi thi là khâu yếu nhất trong công tác tổ chức thi trong trường trong thời gian qua*

Đó là một sự thật hiển nhiên mà chúng ta không thể phủ nhận được và nếu không khắc phục được tình trạng yếu kém trong khâu coi thi, thì mọi tham vọng cải cách phương thức kiểm tra - đánh giá, mọi công phu trong việc xây dựng đề thi, mọi ý đồ tốt đẹp của nhà quản lý cũng sẽ không mang lại điều tốt đẹp nào. Trong thời gian qua, Nhà trường đã có rất nhiều cố gắng cải tiến công tác coi thi, như tăng cường hệ thống giám sát phòng thi, thanh tra đào tạo, thanh tra thi... Nhưng, cũng trong một cuộc đối thoại với Hiệu trưởng và đầu năm học này, nhiều sinh viên nghiêm túc đã thẳng thắn chỉ ra một trong những nguyên nhân của việc học sinh quay cốp là do "*các thầy cô ngồi trong phòng thi, nhưng rất lười, không bao quát được phòng thi*" ... Để tạo sự công bằng xã hội cho thế hệ trẻ ngay từ khi học còn trên ghế nhà trường, để thực sự góp phần nâng cao chất lượng đào tạo của một cơ sở đã có uy tín lớn trong xã hội, mỗi thầy giáo, cô giáo chúng ta cần thực hiện nghiêm túc trách nhiệm của mình khi được giao nhiệm vụ làm cán bộ coi thi.

3. Trường chúng ta là một trường duy nhất trong ĐHQGHN có một trung tâm chuyên về kiểm tra chất lượng đào tạo. Chúng tôi cho rằng đã đến lúc cần phát huy vai trò của tổ chức này trong các hoạt động kiểm tra-thi trong trường chúng ta. Chúng tôi cho rằng khâu chuẩn bị đề nguồn cho các Hội đồng thi tuyển sinh đại học, tuyển sinh lớp 10 PTCNN, đề nguồn các môn ngoại ngữ của thi chuyển hệ, thi học sinh giỏi cấp ĐHQGHN là hoàn toàn có thể giao cho Trung tâm NCPP- KTCL. Chỉ có như thế chúng ta mới tận dụng được các kết quả nghiên cứu về kiểm tra - đánh giá của các cán bộ nghiên cứu của Trung tâm và dẫn đến thực hiện đổi mới công tác kiểm tra- thi tại trường chúng ta.